

Podporujeme mezinárodní výzvu proti ohrožení, vyloučení a věkové diskriminaci starších lidí během pandemie COVID-19

Jako lidé exponovaní v problematice stárnutí, stáří a souvisejících společenských jevů, tedy jako gerontologové, geriatři i další odborníci, se rádi připojujeme k mezinárodní výzvě prof. Kierana Walshe, ředitele Irského centra pro sociální gerontologii (ICSG) z Národní univerzity v Galway. Současně vyzýváme k reflektování etických a politických varování této výzvy ve společenském a politickém životě České republiky. Buďme si všichni dobře vědomi mimořádné nebezpečnosti věkově diskriminačních (ageistických), věkově segregáčnických i obecně eticky problematických nálad, postojů či kontextů různých opatření v bezprecedentní atmosféře infekční pandemie s jejími ekonomickými a politickými souvislostmi. Dnešní pochybení a nedůslednosti by mohly předznamenat i zásadní změny dlouhodobě zakotvené ve společenském uspořádání po odeznění pandemie.

V Praze dne 10. dubna 2020

Výzva „Bojujme proti vyloučení a věkové diskriminaci starších lidí během pandemie COVID-19: čtyři klíčová sdělení“:

Pandemie COVID-19 představuje mimořádná rizika pro zdraví starších dospělých a poté, co se lidé nakazí, má okamžité důsledky pro jejich tělesnou a duševní pohodu, mezilidské vztahy a potenciálně i úmrtnost. Avšak vedle negativních vlivů na zdraví způsobených samotnou nemocí mohou starší lidé zakoušet i další škodlivé důsledky, a to kvůli strategiím a diskursům spojeným s úsilím dostat virus pod kontrolu a léčit jej. Tato znevýhodnění mohou být hmotné i symbolické povahy. Reagujeme na tuto znepokojivou situaci a nabízíme čtyři sdělení, jimiž by se měla řídit tvorba politiky ve vztahu ke krizi COVID-19 i naše reakce na tuto krizi.

Sdělení 1: Reakce státu a společnosti na COVID-19 si musí být vědoma přímých vyloučení postihujících starší občany jako výslednice politik a strategií, jež byly zavedeny v rámci boje proti viru, a tam, kde je to možné, kompenzovat tyto negativní okolnosti podporou a aktivitou. Mezi tato vyloučení patří nedostatek důvěryhodných a aktuálních informací z důvodu obtíží zakoušených starší populací při přístupu k online komunikačním kanálům užívaným orgány veřejného zdraví a dalšími klíčovými úřady. Patří sem i zvýšené riziko sociální izolace a vyšší úroveň osamělosti, způsobené narušením sociálních a podpůrných sítí kvůli nutnosti omezit mezilidský kontakt a stahování se do ochranné „ulity“.

Sdělení 2: Neustále musíme dbát na to, aby ošetření pacientů nakažených COVID-19 i další formy alokace zdrojů v souvislosti s krizí byly prováděny na základě potřeby a nikoliv na základě prosté věkové hranice. Je znepokojivé, že nedostatek lůžek na jednotkách intenzivní péče, plicních ventilátorů a dalších prostředků v některých zemích vede k formulaci v podstatě „ageistických“ požadavků, aby byla dána priorita mladším a zdravějším pacientům, u nichž je větší naděje, že se z nemoci zotaví. Podle neoficiálních zpráv jsou zdravotníci v některých zemích pod značným morálním tlakem, aby ve svém rozhodování upřednostnili ty, u nichž je větší pravděpodobnost pozitivního výsledku léčby, či obecněji řečeno naděje dožití a větší potenciál „zachráněných let života“.

Sdělení 3: Při zavádění politik a strategií k ochraně starších lidí během pandemie COVID-19 nesmíme ignorovat heterogenitu starší populace ani chápat starší občany jako vysoce zranitelné a pasivní jedince a ignorovat tak jejich příspěvek k úsilí postavit se pandemii. Praxe „stahování se do ochranné ulity“ je potřebná; je motivována obavou o zdraví starších a

pohnutka chránit je zde zřejmá. Je tu ovšem riziko, že nechtěně přispěje k homogenizaci populace sedmdesátníků a starších. V důsledku tak může být zmařena celá řada činností, jimiž starší lidé podporují své rodiny i sousedy, stejně jako formálnější státní a společenské iniciativy k potlačení pandemie.

Sdělení 4: Politiky a strategie zaměřené na boj proti COVID-19 nesmí být postavené na problematizaci stárnutí a starších lidí v kontextu krize, ani sloužit k destabilizaci výrazné solidarity mezi generacemi, jíž jsme v současné době svědky. Existují důkazy svědčící o tom, že starší lidé jsou v některých částech veřejné a politické sféry chápáni jako masoví konzumenti cenných a omezených zdrojů, kteří tak brání mladším, zdravějším a údajně „produktivnějším“ jedincům v přístupu k léčbě. Takovéto diskursy devalvují nejen postavení starších jakožto rovných občanů, ale i přínos, který jejich činnosti a životy představují pro společnost.

Plné znění Výzvy je možné stáhnout [zde](#) (v českém jazyce) a [zde](#) (v angličtině).

(Překlad z angličtiny: Mgr. Štěpán Káňa)

Výzva byla formulována na základě zkušeností získaných v průběhu čtyřleté spolupráce mezinárodní výzkumné sítě COST ROSEnet (CA15122) „Reducing Old-Age Social Exclusion through Collaborations in Research and Policy“ (Zmírnění dopadů sociální exkluze ve vyšším věku skrze spolupráci ve výzkumu a v tvorbě politik). Tato síť, sdružující odborníky z téměř 40 států světa, se detailně věnovala problematice sociální exkluze ve vyšším věku a identifikovala zdroje a dopady znevýhodnění, které má přímý negativní vliv na kvalitu života, zdraví i přístup k občanským právům a svobodám.

Více o projektu a jeho výstupech na email adrese (vidovicova@fss.muni.cz) nebo na webové stránce: <http://rosenetcost.com/about/>.

Originální text výzvy v angličtině: <http://rosenetcost.com/combating-exclusions-and-ageism-for-older-people-during-the-covid-19-pandemic/>

Plný text v češtině: <https://www.ageismus.cz/>

Podporu mezinárodní výzvě proti ohrožení, vyloučení a věkové diskriminaci starších lidí během pandemie COVID-19 k datu 16. 4. 2020 vyjadřují:

1. Mgr. Lucie **Vidovičová**, Ph.D. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity Brno, vice-prezidentka Výzkumného výboru pro stárnutí Mezinárodní sociologické asociace (ISA)
2. MUDr. Zdeněk **Kalvach**, CSc., Evangelická teologická fakulta a Filosofická fakulta Univerzity Karlovy Praha
3. Mgr. Jan **Lorman**, Život 90 z. ú a Gerontologický institut o. p. s. Praha
4. Mgr. Lucie **Galčanová Batista**, Ph.D., Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity Brno

5. Mgr. Anna **Beránková**, Centrum pro studium dlouhověkosti a dlouhodobé péče Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy Praha
6. Docentka MUDr. Libuše **Čeledová**, Ph.D., Ústav sociálního a posudkového lékařství Lékařské fakulty Plzeň, Univerzita Karlova Praha
7. Mgr. Vladimíra **Dostálová**, vedoucí Katedry nelékařských povolání IPVZ Praha, Centrum pro studium dlouhověkosti a dlouhodobé péče Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy Praha
8. PhDr. Eva **Dragomirecká**, Ph.D., katedra sociální práce Filosofické fakulty Univerzity Karlovy Praha
9. Mgr. Miroslav **Dvořák**, ředitel Poradny pro občanství/občanská a lidská práva z.s.
10. RNDr. Jiří **Grygar**, CSc., Fyzikální ústav Akademie věd ČR, Praha
11. Jana **Hartvichová**, Klub Aktiv z. s. České Budějovice
12. PhDr. Jaroslava **Hasmanová Marhánková**, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy Praha
13. Profesorka PhDr. RNDr. Helena **Haškovcová**, CSc., profesorka lékařské etiky, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy Praha
14. Docentka MUDr. Iva **Holmerová**, Ph.D., ředitelka Gerontologického centra Praha; proděkanka pro zahraniční vztahy Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy Praha; CELLO - Centre of Expertise in Longevity and Long-term Care; University of the West of Scotland - Visiting Professor, Alzheimer Europe – Chairperson
15. Jiří **Hrabě**, ředitel Elpida o. p. s. Praha
16. PhDr. Hana **Janečková** Ph.D., Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy Praha
17. Mgr. Marcela **Janečková**, Centrum pro studium dlouhověkosti a dlouhodobé péče
18. PhDr. Eva **Jarolímová**, Ph.D., Filozofická fakulta a Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy Praha, sekce geropsychologie při Českomoravské psychologické společnosti, Česká alzheimerovská společnost
19. Božena **Jirků**, ředitelka Konto bariéry Praha
20. MUDr. Božena **Jurašková**, Ph.D., předsedkyně České gerontologické a geriatrické společnosti ČLS JEP; Lékařská fakulta Univerzity Karlovy Hradec Králové
21. Eva **Kalhousová**, ředitelka Domova pro seniory Elišky Purkyňové Praha
22. Jana **Kašpárková**, vedoucí sestry pobytové sociální péče, Fakultní nemocnice Plzeň
23. Daniela **Kolářová**, herečka, Praha
24. Profesorka JUDr. Kristina **Koldinská**, Ph.D., Právnická fakulta Univerzity Karlovy Praha
25. Mgr. Iva **Kužníková**, Ph.D., vedoucí katedry zdravotně-sociálních studií; Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity
26. ThLic. Mgr. Jaroslav **Lorman**, Th.D., Život 90 z. ú
27. Mgr. Kateřina **Macháčová**, Ph.D., Centrum pro studium dlouhověkosti a dlouhodobé péče Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy Praha
28. Ing. Iva **Pekníková**, ředitelka Městské knihovny Litomyšl, Litomyšlská univerzita 3. věku
29. Mgr. et Mgr. Marcela **Petrová Kafková**, Ph.D., Ústav populačních studií Fakulty sociálních studií, Masarykova Univerzita Brno
30. Profesor PhDr. Ladislav **Rabušic**, CSc., vedoucí Ústav populačních studií Fakulty sociálních studií, Masarykova Univerzita Brno
31. Michaela **Stachová**, ředitelka Nadace Krása pomoci
32. Ing. Dana **Steinová**, předsedkyně České společnosti pro trénování paměti a mozkový jogging, předsedkyně krajské Rady seniorů hl. m. Prahy, generální sekretářka EURAG

33. Mgr. Věra **Suchomelová**, Th.D., Teologická fakulta Jihočeské Univerzity České Budějovice
34. Mgr. Anna **Šabatová**, Ph.D., v letech 2014-2020 veřejná ochránkyně práv ČR
35. PhDr. Jiřina **Šiklová**, Csc., emeritní vedoucí katedry sociální práce Filosofické fakulty Univerzity Karlovy Praha
36. MUDr. Zuzana **Šnajdrová**, Česká gerontologická a geriatrická společnost ČLS JEP
37. Docent MUDr. Štěpán **Špinka** Ph.D., Ústav filosofie a religionistiky Filosofické fakulty Univerzity Karlovy Praha
38. Martina **Špinková**, akademická malířka a šéfredaktorka nakladatelství Cesta domů, Praha
39. Docent Mgr. Michal **Šteffl**, Ph.D., Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy Praha a Centrum pro studium dlouhověkosti a dlouhodobé péče Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy
40. JUDr. Ing. Zuzana **Trávníčková**, Ph.D., Středisko mezinárodních studií Jana Masaryka, Fakulta mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické Praha
41. František **Valeš**, Poradna pro občanství/občanská a lidská práva z.s.
42. Profesorka JUDr. Helena **Válková**, CSc. zmocněnkyně Vlády ČR pro lidská práva
43. MUDr. Hana **Vaňková**, Česká gerontologická a geriatrická společnost ČLS JEP
44. Dr. Petr **Veleta** M.A., Centrum pro studium dlouhověkosti a dlouhodobé péče Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy Praha
45. Ladislav **Volicer**, MD, Ph.D., School of Aging Studies; University of South Florida USA
46. Mgr. Petr **Wija** Ph.D., Česká společnost pro gerontologii a Institut pro sociální politiku a výzkum